

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Essi Hannola, Heini Honkanen & Sari Korhonen

Väkivalta sisaruussuhteissa - Ihana, kamala sisaruus

Opinnäytetyö 2013

Tiivistelmä

Essi Hannola, Heini Honkanen ja Sari Korhonen

Väkivalta sisaruussuhteissa – Ihana, kamala sisaruus, 30 sivua, 2 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2013

Ohjaajat: lehtori Anne Backman, Saimaan ammattikorkeakoulu, toiminnanjohtaja Liisa Kiukas, Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyhdystys ry.

Opinnäytetyössä kuvattiin sisarusten välistä väkivaltaa nuorten näkökulmasta. Tarkoituksena oli selvittää, millaisia käsityksiä, näkemyksiä ja kokemuksia haastatelluilla nuorilla oli sisaruussuhteista sekä niissä tapahtuvasta väkivallasta. Opinnäytetyössä haluttiin myös selvittää, millaista tukea nuoret ovat saaneet väkivaltatilanteisiin tai mistä he voisivat tarvittaessa hakea apua.

Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Aineisto kerättiin haastatteleamalla kuutta 14–17-vuotiasta nuorta. Haastattelut toteutettiin teema-haastatteluina ja aineisto analysoitiin aineistolähtöisesti.

Haastateltavien oli vaikea määritellä sisaruutta. Haastateltavat kokivat sisaruuden lähinnä samassa perheessä asumiseksi. Väkivallaksi nuoret määrittivät toisen satuttamisen henkisesti tai fyysisesti. Haastatteluissa ilmeni selvästi sukupuolten välinen ero. Tytöt kokivat henkisen väkivallan väkivallaksi poikia enemmän. Poikien mielestä väkivaltaa oli pääasiassa vain fyysinen väkivalta.

Opinnäytetyössä haastateltujen nuorten väkivallan käyttämisen kynnys tuntui olevan matalampi sisaruussuhteissa kuin heidän muissa ihmissuhteissaan. Kaikki haastateltavat olivat käyttäneet henkistä tai fyysistä väkivaltaa sisarustaan kohtaan tai joutuneet itse sisaruksen käyttämän väkivallan kohteeksi.

Haastatellut nuoret eivät tarvinneet kodin ulkopuolista apua sisarusten välisiin väkivaltatilanteisiin. Kavereiden vertaistuki oli tärkeää nuorille. Nuorilla oli hyvin tietoa palvelujärjestelmästä ja ammattilaisista, joilta apua voi hakea.

Jatkotutkimusaiheeksi sisarusten väliseen väkivaltaan sopii sisaruussuhteessa koetun väkivallan vaikutukset aikuisuuteen. Uutta tietoa tarvitaan myös uusperheiden näkökulmasta ja siitä, onko perheen dynamiikalla vaikutusta lasten käyttäytymiseen tai sisarusten väliseen väkivaltaan. Tärkeänä jatkotutkimusaiheena on sisaruuden myönteisen näkökulman tutkiminen.

Asiasanat: nuoret, sisaruus, väkivalta, apu, tuki

Abstract

Essi Hannola, Heini Honkanen & Sari Korhonen
Violence between siblings – love-hate relationships, 30 pages, 2 appendices
Saimaa University of Applied Sciences
Health Care and Social Services, Lappeenranta
Degree Programme in Social Services
Bachelor's Thesis 2013
Instructors: Senior Lecturer Anne Backman, Saimaa University of Applied Sciences, Liisa Kiukas, Executive Manager, "Etelä- Karjalan perhetyön kehittämissyhdystys ry."

The aim of this thesis was to describe violence between siblings. The purpose was to research what kinds of experiences and views young people have about relations between siblings and about the violence that sometimes appears in them. An additional goal was to find out what kind of support those young people have received in violent situations and if they knew where to go to get help.

The research was qualitative. The material was collected by using open ended interviews. Six teenagers, between age 14 and 17, were interviewed during the spring, 2013.

Interviewees found it difficult to define sibling relationships. They had experienced it as just living in the same family. They revealed that violence is when somebody hurts another physically or mentally. Differences were seen in the answers between girls and boys. The boys thought that only physical violence can be seen as violence whereas the girls included emotional abuse in the definition. Interviewees used violence only in their relationships between siblings. All of them had used physical or mental violence, or they had been the target of violence between siblings. Based on the findings, interviewees didn't need any help outside the family in these situations. The peer support from friends was, however, very important.

Based on the results of this thesis, it would be important to further examine the effects of violent sibling situations on adulthood. It would also be useful to examine blended families and violence in them, and also how the family behaviour affects the children's behaviour and violence between siblings. Further study might also be required to examine the positive side of sibling relationships.

Keywords: young people, sibling relationships, violence, help, support

Sisältö

1 Johdanto.....	5
2 Sisaruussuhteet	6
2.1 Toimivan sisaruussuhteen merkitys	6
2.2 Esikoisen ja kuopuksen roolit perheessä	7
2.3 Perhedynamiikan merkitys	8
3 Väkivalta	9
3.1 Perheväkivalta	9
3.2 Sisarusten välinen väkivalta.....	10
4 Opinnäytetyön tavoitteet ja toteutus	11
4.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset	11
4.2 Tutkimuskohde	13
4.3 Aineiston keruu ja analysointi	14
4.4 Eettisyys ja luotettavuus	17
5 Tulokset.....	19
5.1 Sisarus nuorten mielestä	19
5.2 Väkivalta nuorten mielestä	20
5.3 Sisarusten välinen väkivalta.....	22
5.5 Nuorten saama apu sisarusten välisiin väkivaltilanteisiin	23
5.6 Nuorten ohjeita sisarusten välistä väkivaltaa kokeneille	24
6 Johtopäätökset ja pohdinta	24
Lähteet	27

Liitteet

- Liite 1 Teemahaastattelurunko
- Liite 2 Suostumuslomake

1 Johdanto

Opinnäytetyössämme tutkimme sisarusten välistä väkivaltaa kuuden nuoren näkökulmasta. Sisaruussuhteissa tapahtuu paljon väkivaltaa, mutta sitä on tutkittu vähän. Väkivallan määritelmiä on useita. Jokainen ihminen määrittelee väkivallan käsitteen omasta kokemusmaailmastaan. Tutkimusten mukaan sisaruussuhteilla on erittäin suuri merkitys lapsen kasvuun, kehitykseen ja tulevaisuuteen. Liian usein vedotaan siihen, että väkivalta sisaruussuhteissa on normaalia. Tämän vuoksi on tärkeää saada nuorten oma ääni ja mielipiteet esiin sisaruussuhteissa tapahtuvasta väkivallasta.

Sisarusten välinen väkivaltailmiö on ajankohtainen aihe. Etelä-Karjalassa toteutetaan Turvaverkko-hanketta, jonka teemana on sisarusten välinen väkivalta. Hanketta koordinoi Ensi- ja turvakotien liitto ry yhteistyössä Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyhdystys ry:n kanssa. Olemme mukana Turvaverkko-hankkeen työryhmässä. Siellä kiinnostuimme sisaruussuhteissa tapahtuvasta väkivallasta ja saimme idean opinnäytetyömme aiheeksi. Ensi- ja turvakotien liitto ry on ilmaissut kiinnostuksena opinnäytetyötämme kohtaan.

Turvaverkko-hanke on Ensi- ja turvakotien liitto ry:n toteuttama kolmevuotinen hanke, joka on alkanut vuonna 2011 ja jatkuu vuoteen 2014. Hankkeen päätaavoitteena on ehkäistä perhe-, lähisuhde- ja seurusteluväkivaltaa. Nuorten turvallisuuden ja osallisuuden lisääminen, voimaantumisen mahdollistaminen, väkivaltailmiöstä puhuminen avoimesti, tiedon lisääminen ja avun tarjoaminen ovat myös hankkeen tärkeitä tavoitteita. Toiminta tapahtuu jäsenyhdistyksissä, joita hankkeessa on mukana kahdeksan. (Turvaverkko-hanke.)

Ensi- ja turvakotien liitto ry on valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, joka pyrkii toiminnassaan muun muassa ehkäisemään perheväkivaltaa sekä auttamaan lapsia ja perheitä, jotka elävät turvattomissa ja vaikeissa oloissa. Ensi- ja turvakotien liitto ry:n avopalveluiden tarkoituksena on katkaista väkivaltakierre, hoitaa väkivallan seurauksia ja ennaltaehkäistä väkivaltaa. Palveluita tarjotaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille, väkivaltaa käyttäneille ja sille altistuneille lapsille, naisille ja miehille. (Lapsityö.)

Keskusteluissa lastensuojelun ja perhetyön ammattilaisten kanssa on korostunut ilmiön tutkimisen tarve. Tiedon lisäämisestä on apua työssä ja konkreettisten työmenetelmien kehittämisessä. Opinnäytetyöstä saatua tietoa voimme hyödyntää tulevassa työssämme ja arkielämässämme.

2 Sisaruussuhteet

2.1 Toimivan sisaruussuhteen merkitys

Sisaruussuhde voi olla elämän pisin ihmissuhde. Sisaruutta ei voi irtisanoa kuten ystävyyttä. Sisaruussuhteilla on suuri vaikutus koko elämään: itsetunnon rakentumiseen, minäkuvaan, tunne-elämään ja tapaan kohdata maailma. Se vaikuttaa myös rooleihin, joita elämässä omaksumme. Sisarukset ovat ensimmäiset ihmiset, joihin peilaamme ja vertaamme itseämme. He ovat yleensä myös ensimmäiset ystävämme ja ensimmäiset vihollisemme. Sisaruussuhde opettaa meitä oikeudenmukaisuuteen sekä ilmaisemaan tunteitamme ja mielipiteitämme. (Kaulio & Svennevig 2006, 8.)

Toimiva sisaruussuhde opettaa lapselle ihmissuhteiden alkeet, luo lapselle perusturvallisuutta ja kasvattaa luottamusta. Kaulion ja Svennevigin (2006) mukaan sisaruussuhteeseen kuuluu myös kosto, rangaistusta ja suojelua. Pikusisarusten suojeleminen on hyvin yleistä joka perheessä. Sisarusten suojeleminen korostuu etenkin ulkoa päin tuleviin uhkiin. Suojelua voi olla myös perheen sisällä esimerkiksi väkivaltaisista vanhempia kohtaan. Kaulio ja Svennevig listaavat lukuisan määrän adjektiiveja ja verbejä kuvaamaan sisaruussuhdetta, kuten ylpeys, kateus, ihailu, mustasukkaisuus, turhautuminen, ilo, empatia ja pelko. (Kaulio & Svennevig 2006, 8–11.)

Hyvä sisaruussuhde auttaa kehittämään ongelmanratkaisukykyä, edesauttaa yhteistyön luomisessa ja kasvattaa itsenäisyyttä. Se opettaa joustavuutta, auttaa ymmärtämään ja arvostamaan erilaisuutta. Terveessä sisaruussuhteessa oppii arvostamaan itseään, asettamaan rajoja, ottamaan vastaan palautetta ja sietämään pettymyksiä. Sisaruussuhde opettaa myös kohtaamaan erilaisia haasteita, vuorottelemaan, luomaan sääntöjä ja neuvottelemaan. Toimivassa sisaruussuhteessa lapsi oppii käsittelemään erimielisyyksiä ja hyödyntämään

huumoria riitojen selvittelyssä. Se opettaa lasta pitämään puolensa turvallisessa ympäristössä sekä kohtaamaan vihamielisyyttä, petosta ja rakkautta. Kaikki edellä mainitut asiat antavat sisaruussuhteessa elävälle lapselle loistavat eväät tulevaisuutta varten. Sisaruus tukee lapsen elämistä aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, tulevana työntekijänä, aviopuolisona ja vanhempana. Vanhempien ja lasten välistä suhdetta ja vuorovaikutuksen merkitystä on tutkittu paljon. Sitä pidetään elämän kivijalkana. Sisaruussuhde voi kuitenkin olla pitempi kuin lapsen ja vanhemman suhde, siksi sen merkitystä ei pidä unohtaa. (Kaulio & Svennevig 2006, 8–11.)

2.2 Esikoisen ja kuopuksen roolit perheessä

Sisaruus muuttaa muotoaan eri ikäkausina. Hyvän ja toimivan sisarussuhteen luomiseen vaikuttaa monta tekijää. Eräs tekijä on esimerkiksi sisarusten ikäero. Ikäeron ollessa hyvin pieni kokee esikoinen usein saavansa vähemmän huomiota ja jäävänsä syrjään. Vanhempien tulisi osata tässä kohtaa vahvistaa hyvän sisaruussuhteen syntymistä. Suurempi ikäero (yli 6 v.) mahdollistaa lapselle tilaisuuden kokea ainoan lapsen aseman. Esikoinen saa kokea ainoan lapsen aseman ennen toisen lapsen syntymää ja kuopus silloin, kun vanhempi lapsi itsenäistyy ja muuttaa pois kotoa. Toisaalta suurempi ikäero vähentää tiiviin sisaruussuhteen syntymistä, koska ikäeron myötä esimerkiksi harrastukset ovat hyvin erilaisia. Esikoinen menettää uuden sisaruksen tultua ainoan lapsen edut ja jakamattoman huomion. Esikoinen on usein vihan ja rakkauden ristitulella. Vanhemmat vaativat usein esikoiselta kypsempää käyttäytymistä kuin hänen ikätasoiseltaan voidaan odottaa. (Kaulio & Svennevig 2006, 13, 24.)

Kuopukselta ei odoteta välttämättä samaa kuin esikoiselta. Kuopukselta ei yleensä odoteta nopeaa kasvamista, eikä hänen tarvitse luopua erikoisasemastaan nuorimpana. Toisaalta kuopus joutuu usein käyttämään sisaruksensa vanhoja vaatteita ja hänestä voi tuntua, että vanhempi sisarus on ja tulee ehkä aina olemaan viisaampi, isompi ja tietäväisempi. Vanhemmalla sisaruksella voi olla kuopuksen silmissä hyvin pelottavakin valta; hän voi suojella tai jättää yksin, hän voi olla turva tai pelote. Tästä syystä hän kuitenkin kaipaa aina isomman sisaruksensa hyväksyntää ja kapinoi tämän valtaa vastaa. Kun nuorimmainen eli kuopus saa uuden sisaruksen, joutuu hän luopumaan kuopuksen roolista.

Hän joutuu hakemaan uudelleen paikkansa perheen dynamiikassa. Keskimmäisestä lapsesta tulee usein diplomaatti, joka oppii toimimaan joustavasti ja venymään eri suuntiin. (Kaulio & Svennevig 2006, 13, 24, 26, 27.)

Vanhemmat saattavat elämäntilanteensa vuoksi tai tietämättömyyttään luovuttaa kasvatusvastuuta ja valtaa liikaa vanhemmille sisaruksille. Se voi aiheuttaa vääristymän, joka tulee esille pikkusisarten aikuistuesssa. (Kaulio & Svennevig 2006, 29.) Aikuiset voivat vähätellä sisarusten välistä väkivaltaa. Usein aikuisten välistä väkivaltaa pidetään vakavampana kuin sisarusten välistä väkivaltaa. (Finkelhor 2008, 96–101, Kääriäisen, Ellosen, Peuterin ja Sariolan 2010, 161 mukaan.)

2.3 Perhedynamiikan merkitys

Aikuistumiseen kuuluu kapinointi vanhempia vastaan. Sisarusta vastaan kapinointi on vaikeampaa kuin vanhempia kohtaan, koska sisarus voi toimia liittolaisena vanhempia vastaan. Jos sisarusten määräysvalta on hallitsematonta, muuttuu se helposti henkiseksi väkivallaksi. Henkistä väkivaltaa voi tällaisessa tilanteessa olla toisen mitätöinti tai vähättely. Vanhempien tulisi huolehtia ja puuttua näihin tilanteisiin välittömästi. Jos vanhemmat laiminlyövät kasvatusvastuunsa tässä tilanteessa, voi sillä olla vakavat seuraukset lapsen itsetunnolle. (Kaulio & Svennevig 2006, 29.) Parkerin ja Stimpsonin (2004, 105) mukaan lapsien välit sisaruksiin ovat aggressiivisemmat, jos vanhemmat kohtelevat heitä epätasa-arvoisesti.

Kaulion ja Svennevigin (2006, 113) mukaan sisaruuskateus on hyvin yleistä ja terveellä tasolla normaalia. Lapsen kokema kateus voi kuitenkin purkautua todella voimakkaana. Sisaruuskateus voi karata käsistä, jos vanhemmat eivät kykene asettamaan rajoja lapsen toiminnalle. Kaulio ja Svennevig (2006) kertovat esimerkin vakavasta sisarkateudesta kirjassaan: lapsi oli niin kateellinen sisarensa uimataidosta, että yritti hukuttaa hänet. Lasta ei pitäisi koskaan verrata sisarukseensa. Toistuva vertailu, etenkin jos lapsi häviää vertailun usein, vaurioittaa hänen itsearvostustaan ja itsetuntoaan. Itsearvostuksen ja itsetunnon vaurioituminen voi vaikuttaa hänen tuleviin valintoihinsa, suuntautumisiinsa ja käytökseensä. (Kaulio & Svennevig 2006, 93, 106, 112, 113.)

3 Väki­valta

Maailman terveysjärjestö World Health Organizationin (WHO) määritelmän mukaan väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista. Se johtaa tai voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriintymiseen tai perustarpeiden tyydyttämättä jättämiseen. Tässä määritelmässä väkivalta yhdistetään itse tekoon eikä sen lopputulokseen. (WHO, Violence 2013.)

Väkivallan määritelmiä on useita, sillä jokainen ihminen määrittelee väkivallan käsitteen omasta kokemusmaailmastaan (Nietola 2011, 9). Suomalaiset perhe­väkivallan asiantuntijat määrittelevät fyysisen väkivallan teoksi, joka aiheuttaa ihmiselle kipua, fyysisiä vammoja sekä pysyviä tai tilapäisiä toiminnan vaikeuksia (Lepistö 2010, 25; Paavilainen & Pösö 2003, 14). Henkisestä väkivaltaa tutkijoiden mielestä on toiminta, joka vaarantaa ihmisen henkistä hyvinvointia tai sen kehitystä. (Paavilainen & Pösö 2003, 14). Tässä opinnäytetyössä halusimme keskittyä vain fyysiseen ja psyykkiseen väkivaltaan. On olemassa myös seksuaalista, taloudellista, sosiaalista ja uskonnollista väkivaltaa, mutta rajasimme ne opinnäytetyömme ulkopuolelle.

3.1 Perheväkivalta

Perheväkivaltaa on kaikki perheen sisällä tapahtuva, yhden perheenjäsenen toiseen kohdistama fyysinen, seksuaalinen tai psyykinen väkivalta tai sen uhka. Väki­valtais­ia ovat teot, jotka tehdään vastoin uhrin tahtoa ja jotka aiheuttavat tälle kärsimystä. (Poliisitoiminnan yhteydessä kohdattava perheväkivalta 2001, 5.)

Perheväkivalta on aina rikos. Väki­valta ei kuulu kotiin, eikä se ole osa rakkautta, perhesuhdetta tai kasvatusta. Väki­vallan käyttö uhkaa myös kodin perusturvallisuutta ja luottamusta. Väki­vallan kokemukset voivat horjuttaa nuoren minäkuva­aa ja itsetuntoa sekä vääristää käsitystä omasta koskemattomuudesta. (Huhtalo, Kuhanen & Pyykkö 2003, 20, 41.)

Perheväkivalta vaikuttaa monella tavalla lasten ja nuorten kehitykseen ja elämään (Dufva 2001 17–18). Kotia ja sinne sijoittuvia perhe- ja läheissuhteita pi-

detään tavallisesti turvallisina, kiintymystä synnyttävinä ja pitkäkestoista rakkautta tarjoavina hyveinä. Kodin ja perhesuhteiden tehtävää hajottaa siellä tapahtuva väkivalta ja sen jatkuva uhka. (Paavilainen & Pösö 2003, 18.) Perheväkivalta voi luoda tarpeen käyttää lastensuojelupalveluja (Huhtalo ym. 2003, 41).

Tutkimusten mukaan on selvää, että väkivallalle altistuminen on vakava kehityksellinen riskitekijä. Perheväkivallan vaikutukset riippuvat lapsen iästä ja sukupuolesta, väkivallan määrästä, kestosta, toistuvuudesta, laadusta ja vakavuusasteesta, läheisyydestä ja riippuvuudesta tekijään, suojaavien tekijöiden määrästä ja laadusta sekä muiden mahdollisten riskitekijöiden samanaikaisuudesta. (Lepistö 2010, 27.)

Perheessä voi esiintyä väkivaltaa sekä sisarusten että puolisoitten välillä. Perheväkivaltaa on myös vanhempien lapsiin kohdistama väkivalta ja lasten vanhempiin kohdistama väkivalta. (Lepistö 2010, 22–23.) Lasten kokema väkivalta on yleistymässä, eikä vanhemmilta välttämättä löydy keinoja lastensa suojelemiseen (Springer & Padgett 2000; Hurt ym. 2001; Harpaz-Rotem ym. 2007; Taylor ym. 2009, Lepistön 2010, 23 mukaan).

Perheen sisäisten ongelmien esiintuominen on yleensä yhtä vaikeaa kuin ulkopuolisten puuttuminen toisen perheen asioihin (Paavilainen & Pösö 2003, 18, 21). Perheväkivalta voi muodostua monien tapojen yhdistelmästä, eikä se aina näy selvästi ulospäin. *Naisten turvallisuus 1997* -tutkimusaineiston mukaan on arvioitu, että Suomessa noin 17 % alle 18-vuotiaista suomalaisista lapsista ja nuorista on nähnyt tai kokenut perheväkivaltaa. (Dufva 2001, 15)

3.2 Sisarusten välinen väkivalta

Poliisiammattikorkeakoulu on laatinut raportin lasten ja nuorten väkivaltakokemuksista. Raportista ilmenee, että suurimmassa osassa nuorten kokemista väkivaltatapauksista väkivallan tekijä on ollut vastaajalle tuttu, suunnilleen samankäinen henkilö. Noin viidennes lasten ja nuorten kokemista väkivaltatapauksista on ollut siskon tai veljen tekemä. Osa tapahtuneista väkivaltakokemuksista on jäänyt ilmoittamatta. Tämän on arvioitu johtuvan siitä, että vastaaja ei ole mieltänyt sisarusten tai muiden ikätovereiden tekemää väkivaltaa vakavaksi. (Ellonen, Kääriäinen, Salmi & Sariola 2008, 48–49, 52.)

Useat tutkimukset osoittavat, että yli puolet lapsista kokee sisarusten välistä väkivaltaa (Goodwin & Roscoe, 1990; Roscoe, Goodwin & Kennedy, 1987; Straus & Gelles, 1990; Straus, Gelles & Steinmetz, 1980, Finkelhorin, Turnerin & Omrodin 2006, 1402 mukaan). Finkelhor ym. (2006, 1403) ovat tutkineet sisarusten sekä ikätovereiden välistä väkivaltaa Yhdysvalloissa. Tutkimuksessa todettiin, että sisarusten välisessä väkivallassa seuraukset eivät olleet niin vakavia kuin väkivallan käytössä ikätovereiden kesken. Toisaalta väkivaltaa sisarusten välillä tapahtui useammin kuin ikätovereiden kesken. Tutkimuksen mukaan väkivalta sisarusten välillä väheni lapsen kasvun myötä. Sisarusten välistä väkivaltaa käytti 30 % 14–17 vuotiaista nuorista. Nuorempien keskuudessa väkivaltaa ilmeni puolet enemmän. (Finkelhor ym. 2006, 1411–1412.)

Suomalaisen tutkimuksen mukaan 25 % nuorista on nähnyt sisarusten välistä väkivaltaa (Lepistö 2010, 61). Ensi- ja turvakotien liitto ry:n kehittämispäällikkö Miia Pitkäsen luentomateriaalin mukaan sisarusten välinen väkivalta on seurauksiltaan vakava väkivallan muoto. Väkivalta voi kroonistua, koska uhri on jatkuvasti ja tiiviisti yhteydessä väkivaltaa käyttävän sisaruksen kanssa. (Pitkänen 2012.)

4 Opinnäytetyön tavoitteet ja toteutus

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössämme kuvaamme sisarusten välistä väkivaltaa nuorten näkökulmasta. Opinnäytetyöllämme pyrimme lisäämään nuorten tietoisuutta siitä, mikä voi olla väkivaltaa toista ihmistä kohtaan. Nuorten näkökulman esiin tuominen on perusteltua, sillä ilmiöstä on olemassa vähän nuorten itsensä tuottamaa tietoa. Halusimme tutkia, millaisia käsityksiä, näkemyksiä ja kokemuksia haastattelemlamme nuorilla oli sisaruussuhteista sekä siinä tapahtuvasta väkivallasta. Lisäksi halusimme selvittää, millaista tukea nuoret ovat saaneet väkivaltatilanteisiin tai mistä he voisivat tarvittaessa hakea apua.

Aineiston keräsimme haastatteleamalla nuoria. Tässä opinnäytetyöprosessimme vaiheessa tavoitteenamme oli, että nuoret saavat mahdollisuuden sanoittaa omat kokemuksensa, tuoda oman äänensä kuuluviin ja tulla kuulluksi. Uskom-

me, että sisarusten välisen väkivallan puheeksi ottaminen nuorten kanssa vähentää ilmiöön liittyvää salaisuuden ilmapiiriä. Lepistön (2010, 75) mukaan asioiden läpikäyminen, puhuminen ja kuunteleminen lisäävät nuoren omaa ymmärrystä sekä edistävät selviytymistä väkivallan kokemuksista.

Aiheena sisarusten välinen väkivalta on ajankohtainen, sillä Ensi- ja turvakotienliitto ry toteuttaa parhaillaan siihen liittyvää Turvaverkko-hanketta Etelä-Karjalassa. Opinnäytetyömme tuo osaltaan lisätietoa hankkeessa tehtävään tutkimustyöhön. Turvaverkko-työryhmän jäsenet ovat esittäneet kiinnostuksensa opinnäytetyötämme kohtaan.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset olemme määritelleet seuraavasti:

- 1) Mitä väkivalta on nuoren mielestä?
- 2) Miten väkivalta ilmenee sisaruussuhteessa?
- 3) Millaista apua ja tukea nuori on saanut sisarusten välisiin väkivaltilanteisiin?
- 4) Mistä nuori voi tarvittaessa hakea apua sisarusten välisiin väkivaltilanteisiin?

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus, joka on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ihmisen yksilöllisistä kokemuksista todellisessa elämässä (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 161). Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on ymmärtää tutkimukseen osallistuvan ihmisen näkökulmaa (Peters ym. 2002, Kylmä ym. 2003, Öhman 2005; Kylmän & Juvakan 2007, 23 mukaan). Tähän pyrimme myös omassa opinnäytetyössämme antamalla nuorten kertoa ilmiöstä omin sanoin. Näin saimme tietoa siitä todellisuudesta, jollaisena haastateltavat sisarusten välisen väkivallan kokevat.

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että tutkimusta ei ohjaa tarkka teoreettinen viitekehys vaan päättely tehdään aineistolähtöisesti (Kylmä & Juvakka 2007, 22). Opinnäytetyössämme teoreettinen viitekehys antoi meille taustatietoa ilmiöstä, jonka pohjalta teimme haastattelurungon. Opinnäytetyömme lähtökohtana oli tuottaa tietoa nuorten näkökulmasta, joten teimme aineiston analyysin nuorten vastausten perusteella.

Laadullisessa tutkimuksessa aineisto on sidoksissa tutkimukseen osallistuvan ihmisen elämäntilanteeseen, aikaan ja paikkaan (Connelly & Yoder 2000, Yardley 2000, Kylmän & Juvakan 2007, 28 mukaan). Näin ollen tieto on kontekstisidonnaista, eikä sillä pyritä tilastolliseen yleistettävyyteen. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija itse on aktiivinen osallistuja, ja hänellä on myös läheinen kontakti tutkimukseen osallistujiin. Tällaisessa vuorovaikutuksellisessa suhteessa molemmat osapuolet sekä tutkimuksen tekijä että osallistuja vaikuttavat toisiinsa. (Kylmä & Juvakka 2007 28–31.) Opinnäytetyössämme olemme tiedosta- neet, että omat subjektiiviset näkemykset saattavat vaikuttaa tulkintoihimme. Tämän minimoimiseksi olemme käyttäneet opinnäytetyössämme runsaasti nuorten suoria lainauksia.

4.2 Tutkimuskohde

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009, 164) mukaan laadullisessa tutkimuksessa aineiston määrä voi olla pieni, mutta se on yleensä tarkoituksenmu- kaisesti valittu. Opinnäytetyömme lähtökohtana oli nuorten näkökulman esiin tuominen, joten haastattelimme kuutta 14–17-vuotiasta nuorta. Nurmen, Aho- sen, Lyytisen, Lyytisen, Pulkkinen & Ruoppilan (2009, 129) mukaan tämän ikäisten nuorten ajattelutaidot ovat kehittyneet, ja he pystyvät analysoimaan abstrakteja asioita sekä tekemään loogisia päätelmiä. Ajattelun kehittymisen myötä nuoren kyvyt ymmärtää toisen ihmisen näkökulmaa kasvavat. Oletuk- semme oli, että tämän ikäisille nuorille on ehtinyt kertyä kokemusta sisarus- suhteista, ja heillä on taito sanoittaa kokemuksiaan.

Haastateltavista nuorista kolme oli tyttöjä ja kolme poikia (Taulukko 1). Haasta- teltavien nuorten valinnassa käytimme lumipallomenetelmää, jossa nuoret vali- koituivat mukaan satunnaisesti ensimmäistä lukuun ottamatta. Kohderyhmäl- lemme määrittelimme tietyt ehdot, jotta saimme tutkimuskysymyksiimme riittä- vät vastaukset. Näitä ehtoja olivat, että nuori kuului ikäryhmään 14–17-vuotiaat, asui huoltajansa kanssa samassa taloudessa ja hänellä oli vähintään yksi sisa- rus.

Rajasimme kohderyhmää sen verran, että pyysimme edelliseltä haastateltavalta aina tiettyä sukupuolta seuraavaksi haastateltavaksi. Halusimme, että sukupu-

let ovat edustettuina tasapuolisesti. Näin saimme selville mahdolliset sukupuolten väliset näkemuserot. Kohderyhmämme nuoret osallistuivat vapaaehtoisesti tutkimukseemme. Pyysimme nuorilta ja heidän vanhemmiltaan suostumuksen kirjallisina (Liite 2).

Taulukossa 1 kuvaamme haastateltavien sukupuolen, iän ja sisaruussuhteet. Taulukosta ilmenee myös haastateltavien tunnisteen, joita käytämme suorien lainausten yhteydessä.

Haastateltava	Sisarukset
Poika 16 v. (H1)	isovelji, 18 v
Tyttö, 17 v. (H2)	pikkuveli, 15 v
Tyttö, 17 v. (H3)	pikkusisko 15 v velipuoli, 5 v. velipuoli, ei sukua 13 v.
Poika, 16 v. (H4)	isovelji, 18 v.
Tyttö, 14 v. (H5)	isovelji 17 v.
Poika, 15 v. (H6)	isovelji, 17 v. pikkusisko, 13 v.

Taulukko 1. Opinnäytetyössä haastateltujen nuorten sisaruussuhteet

4.3 Aineiston keruu ja analysointi

Koehaastateltavan löytämisessä hyödynsimme omia verkostojamme. Haastateltavien valinnassa käytimme lumipallomenetelmää. Ensimmäiseksi haastateltavaksi valitsimme ennalta määrätyt ehdot täyttävän nuoren, joka ehdotti seuraavaa haastateltavaa samoilla kriteereillä. Lumipallomenetelmän valintaan vaikutti se, että uskoimme tällä tavalla saavamme haastateltavaksemme avoimia ja keskustelevia nuoria, joilla on sisaruksia.

Kerroimme jokaiselle haastateltavalle opinnäytetyömme sisällöstä ja tavoitteista, jolloin haastateltavan oli helpompi ehdottaa seuraavaa nuorta. Rajaamalla kohderyhmän edellä mainittujen ehtojen mukaisesti saimme haastateltaviksi molempien sukupuolten edustajia yhtä monta.

Alkuperäinen suunnitelmamme oli haastatella opinnäytetyöhömme neljää nuorta, mutta varauduimme myös osallistujien määrän lisäämiseen tarpeen mukaan. Analysoimme kerättyä aineistoa myös haastattelujen välillä, jotta voimme päätätä, milloin tiedonkeruu on riittävä (Kylmä & Juvakka 2007, 59). Neljän haastattelun jälkeen katsoimme tarpeelliseksi tehdä kaksi haastattelua lisää.

Opinnäytetyömme aineistonkeruumenetelmäksi valitsimme yksilökohtaiset teemahaastattelut. Teemahaastattelurungon aihealueiksi valitsimme sisaruuden, väkivallan ja väkivallasta selviytymisen teemat, jotka muodostavat myös opinnäytetyömme teoreettisen viitekehyksen (Liite 1). Teemahaastattelut sopivat hyvin opinnäytetyömme aineistonkeruumenetelmäksi tutkittavan ilmiön arkaluonteisuuden ja heikon tunnettavuuden takia (Metsämuuronen 2008, 41).

Kylmä ja Juvakka (2007, 91) ohjeistavat, että etukäteen tarkkaan mietityt haastatteluteemat ja apukysymykset toimivat muistilistana sekä tarvittaessa keskustelua ohjaavina kiintopisteinä. Muistilista ei kuitenkaan saa rajoittaa haastateltavien vastauksia. Kysymysten muotoa emme määritelleet ennalta. Laitimamme haastattelukysymykset olivat avoimia tai kuvailevia olematta kuitenkaan johdattelevia. Annoimme nuorten kertoa tarinansa ja näkemyksensä vapaasti omia ilmaisutapojaan käyttäen.

Haastattelut toteutimme vuoden 2013 tammi- ja helmikuussa. Ennen varsinaisia haastatteluja teimme koehaastattelun meille tutulle nuorelle. Havaitimme, että kysymysten asettelulla oli merkitystä. Koehaastattelussa kysyimme liikaa epäolennaista tietoa tutkimuksemme kannalta, joten seuraavissa haastatteluissa pitäydymme tarkemmin haastattelurungon kysymyksissä. Koehaastattelun päätteeksi kysyimme haastateltavan mielipidettä haastattelusta. Halusimme kuulla koehaastateltavalle heränneistä tunteista ja mahdollisista muutostarpeista.

Koehaastattelussa olleelta nuorelta saimme seuraavan haastateltavan nimen ja yhteystiedot. Otimme nuoreen yhteyttä puhelimitse. Kerroimme hänelle opinnäytetyömme sisällöstä ja kysyimme kiinnostusta osallistua haastatteluun. Näin toimimme myös seuraavien haastateltavien kanssa. Kaikki haastatteluihin ehdotetut nuoret suostuivat haastateltaviksi. Ennen haastatteluja toimitimme suostumuslomakkeen nuorten ja heidän huoltajiensa allekirjoitettavaksi.

Haastattelukysymyksillä pyrimme siihen, että nuoret kertovat esimerkkejä tilanteista, jotka ovat johtaneet väkivaltaiseen käytökseen tai sen kokemiseen sisäisten välisissä suhteissa. Tarkoituksena oli myös kerätä esimerkkejä tilanteista tai tavoista, joilla nuoret ovat selvinneet tilanteista. Avoimilla kysymyksillä nuoret saivat sanoittaa kokemansa omalla tavallaan.

Nuoret saivat itse päättää, missä haastattelut tehdään. Haastattelupaikoiksi valikoituivat haastattelijoiden kodit. Haastattelutilanteissa kiinnitimme huomiota ympäristön rauhallisuuteen. Näin haasteltava sai keskittyä kysymyksiin vastaukseen rauhassa. Kysyimme jokaiselta haastateltavalta nuorelta mielipidettä siitä, kuinka monta haastattelijaa voi olla paikalla haastattelutilanteessa. Kysyimme nuoren toiveita myös siitä, kuinka he haluavat meidän sijoittuvan tilaan haastattelun aikana. Muistutimme, että osallistuminen haastatteluun on vapaaehtoista. Korostimme luottamuksellisuutta ja kerroimme, että nuorilla on mahdollisuus keskeyttää haastattelu milloin tahansa heidän niin halutessaan. Kaikille haastatteluihin osallistuneille nuorille kävi, että olemme kaikki paikalla haastattelutilanteessa ja esitämme kysymykset vuorotellen aihepiireittäin.

Vuorovaikutuksessa pyrimme luomaan luottamuksellisen ilmapiirin, jossa nuorella oli riittävästi aikaa ja tilaa kertoa kokemuksistaan ja ajatuksistaan ilmiöstä. Kylmän ja Juvakan (2007, 80) ohjeiden mukaan pyrimme olemaan oma itsemme, puhumaan selkeästi ja ilman ammattitermejä sekä kiinnittämään huomiota myös sanattomaan viestintään. Haastatteluiden teemat painottuivat eri tavoin haastateltavien kokemusten mukaan.

Haastattelutilanteessa pyysimme lupaa nuorelta sanelukoneen käyttämiseen tallentamisen apuvälineenä. Sanelukoneen lainasimme Saimaan ammattikorkeakoulusta. Varsinaisen tutkimusaineiston lisäksi kirjasimme tutkimuksen aikana heränneitä ajatuksia ja tutkimukseen liittyviä perustietoja tutkimuspäiväkirjaan. Haastattelujen jälkeen kirjoitimme haastattelut puhtaaksi ja samalla saimme kokonaiskuvan aineiston sisällöstä. Säilytimme litterointivaiheessa haastateltavien alkuperäisiä sanontoja ja ilmaisuja mahdollisimman pitkälle, jolloin pystyimme käyttämään niitä materiaalina opinnäytetyötä kirjoittaessa.

Opinnäytetyömme sisällön analysoimme aineistolähtöisesti. Ensimmäisessä vaiheessa poimimme tekstistä merkityksellisiä ilmaisuja ja pelkistimme ne. Näin saimme vastauksia tutkimuskysymyksiin. Sekä haastattelujen välillä että analysoinnin yhteydessä kävimme keskustelua aineiston riittävydestä. Samalla varmistimme, että näkemyksemme aineiston sisällöstä ovat yhtenäiset. Ryhmitelimme pelkistetyt ilmaisut teemoittain taulukoihin, jonka jälkeen teimme niistä yhteenvedot. Näiden perusteella muodostimme käsityksen ilmiöstä ja saimme vastaukset tutkimuskysymyksiin.

4.4 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyössämme noudatimme laadullisen tutkimuksen eettisiä periaatteita. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijat ovat osallisena ja läheisessä kontaktissa osallistujiin. Eskolan ja Suorannan (2008, 57–58) mukaan sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa tutkija on osa tutkittavaa maailmaa, jolloin kysymyksessä on tutkijan ja tutkittavan välinen vuorovaikutus. Kunnioitimme haastateltavan oikeuksia, joten opinnäytetyötämme ohjasi vahvasti luottamuksellisuus ja vaitiolovelvollisuus. Hankimme haastateltavamme käyttämällä lumipallo-otantaa. Tämän vuoksi emme pystyneet suojaamaan haastateltavien henkilöllisyyttä täydellisesti, sillä saimme aina edelliseltä haastateltavalta seuraavan haastateltavan yhteystiedot. Nuoret eivät kokeneet tätä ongelmaksi. Huomioimme jokaisen haastateltavan yksilöllisyyden ja pyrimme toimimaan haastateltavan ehdoilla.

Kerroimme haastateltaville, että osallistuminen haastatteluun on vapaaehtoista. Korostimme luottamuksellisuutta ja kerroimme, että nuorilla on mahdollisuus keskeyttää haastattelu heidän niin halutessaan. Kysymyksiin varmistimme, että nuoret olivat ymmärtäneet oikeutensa. Nuorilta ja heidän huoltajiltaan pyysimme kirjalliset suostumukset molempien osapuolten oikeusturvan takaamiseksi. Suostumuslomakkeessa kerroimme lyhyesti opinnäytetyömme sisällöstä. Siitä ilmeni myös opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot. (Liite 2)

Ennen haastattelua huomioimme, että oman, ehkä arkaluonteisen tarinan kertominen voi nostattaa nuorella käsittelyä vaativia tunteita. Omien kokemusten kertominen voi olla nuorelle myös voimaannuttava kokemus. Haastattelutilanteessa nuoret saivat itse rajata käsiteltävän aiheen laajuuden. Kerroimme jokai-

sen haastattelun yhteydessä nuorelle, että hänellä on haastattelun jälkeen mahdollisuus keskustella aiheesta kanssamme. Ohjeistimme myös nuorta, mistä hän voi tarvittaessa saada ammatillista keskusteluapua.

Opinnäytetyömme tutkimustiedon hankkimisen lisäksi pyrimme lisäämään nuorten tietoisuutta siitä, mikä voi olla väkivaltaa toista ihmistä kohtaan. Tarkoituksenamme on madaltaa kynnyistä puhua väkivallasta tekemällä perheen sisällä ja sisarusten välillä tapahtuvat väkivallan teot näkyviksi. Avoimella keskustelulla väkivallasta voidaan vähitellen ehkäistä sukupolvelta toiselle siirtyvää väkivaltaista käyttäytymistä.

Aineistolähtöisessä analyysissä ja tutkimuksessa tutkijan tulee pystyä osoittamaan tulosten luotettavuus. Luotettavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkimustulosten lukija voi luottaa tekijöiden huolellisuuteen ja työn rehellisyyteen (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 84). Laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerit ovat uskottavuus, vahvistettavuus, siirrettävyys ja refleksiivisyys (Kylmä & Juvakka 2007, 127).

Laadullisessa tutkimuksessa haastateltavien määrä arvioidaan aina tapauskohtaisesti (Kylmä & Juvakka 2007, 27). Opinnäytetyömme perustuu kuuden nuoren omakohtaisiin kokemuksiin, joten tuloksia ei voida yleistää koskemaan kaikkia sisaruussuhteita. Aineiston riittävyteen ja todenperäisyyteen vaikutti myönteisesti se, miten nuoret ymmärsivät ja suhtautuivat aiheeseen. Merkityksellistä oli myös luotettavan suhteen luominen haastateltavaan ja nuorten innostaminen. Luotettavuuden lisäämiseksi käytimme opinnäytetyössämme haastateltavien suoria lainauksia. Tällöin lukija ei jää haastattelijoiden tulkinnan varaan, vaan pääsee lukemaan haastateltavan alkuperäisen vastauksen. Oman haasteensa aineiston analysointiin toi nuorten käyttämä kieli. Slangi- ja täytesanat vaikeuttivat tulkintaa huomattavasti. Esimerkiksi kysyessämme nuoren omaa väkivallan käyttöä, jouduimme seuraavasta repliikistä etsimään vastauksen kysymykseemme.

Enne ehkä enemmän, nyt ei enää nii paljo. Mut kyl välil sitku toine tulee päälle, ni siin vaihees mie rupeen tönimää ja sitku menee lopullisesti pinna, ni ehkä vähä. Joskus käytän. Tyttö 17 v (H3)

Opinnäytetyössämme uskottavuuden vahvistimme sillä, että haastattelutilanteisiin osallistui kolme haastattelijaa. Opinnäytetyömme luotettavuuden haasteena oli kolmen haastattelijan erilaiset tulkinnat ilmiöstä. Toisaalta eri haastattelijoiden näkemykset lisäsivät ymmärrystä vähän tutkitusta ilmiöstä. (ks. Hirsjärvi & Hurme 1995, 129–130.)

Tutkijalla tulee olla esikäsitys ilmiöstä, alustavat tiedot tutkimuskohteesta sekä käsitteet hallussa. Tutkimustulokset ovat tutkijan näkökulma asiasta, sillä tutkija tekee havaintoja ja tulkitsee haastateltavan ajatuksia oman käsitemaailmansa kautta. (Ammatillisen tutkimuksen eettiset pelisäännöt 2007.) Opinnäytetyömme teoriasta ja Turvaverkko-hankkeen kautta saimme aiheesta pohjatietoa, jonka avulla pystyimme luomaan hyvän haastattelurungon. Omaa ymmärrystämme lisäsi myös se, että kahdella haastattelijalla on omia haastateltavien ikäisiä nuoria ja työkokemusta lastensuojelusta.

Litterointi ja haastattelun yhteydessä tehdyt havainnot kirjasimme mahdollisimman tarkasti, jotta tutkimustulokset vastaisivat haastateltavien käsityksiä. Analyysivaiheessa kävimme kriittistä vuoropuhelua aineistosta ja reflektoimme omaa toimintaamme. Opinnäytetyömme vahvistettavuuden ja siirrettävyyden takasimme tekemällä kuvailevat muistiinpanot haastattelutilanteista. Sen lisäksi pidimme tutkimuspäiväkirjaa koko opinnäytetyöprosessin ajan.

5 Tulokset

5.1 Sisaruus nuorten mielestä

Nuorilla, joilla oli enemmän kokemusta sisarusten välisestä väkivallasta, suhtautuivat vakavasti esittämiimme kysymyksiin. Osa nuorista kertoi kokemuksistaan avoimemmin ja toiset kertoivat aiheesta huumorin avulla. Jos nuorella oli vähemmän kokemusta väkivallasta, aiheen kysymyksiin oli vaikea vastata. Monisanaiset vastaukset eivät välttämättä tuoneet haastateltavan kokemuksia enempää esille kuin muutaman sanan mittaiset vastaukset.

Kysyimme nuorilta avoimin kysymyksin, miten he ymmärtävät sisaruuden ja millainen heidän sisaruussuhteensa on. Osalle nuorista sisaruuden määrittely oli

hankalaa. Suurin osa nuorista määritteli sisaruuden samassa perheessä asuimiseksi. Sisaruussuhteet koettiin hyviksi silloin, kun siihen sisältyi ystävyyttä, yhdessä tekemistä, olemista ja luottamusta. Kaulio ja Svennevig (2006, 8-11) korostavat sisaruussuhteen merkitystä lapsen perusturvallisuuden ja luottamuksen luomisessa. Sisaruussuhde opettaa myös ihmissuhteiden alkeita.

No miu mielestä siihe kuuluu luottamus, ja sit niiku, tai voi just siis kertoo kaikkii asioita sisarelle, ja sitte siis sellane, tai kaikist parast ois, et sisarus ois niiku oma paras ystävä. Vois tehdä kaikkii asioita ja jutella sille. Siis se on vähä niiku ystävyys. Tyttö 17 v (H5)

Osalle haastateltavista sisaruus merkitsi myös materiaalista hyötyä esimerkiksi auton tai rahan muodossa. Yksi haastateltavista piti sisarusta tukena vanhempia vastaan. Aikuistumiseen kuuluu kapinointi ja sisaruksen kanssa on helppo yhdistää voimat ja liittoutua vanhempia vastaan. (Kaulio & Svennevig 2009, 29.) Huonoksi sisaruussuhde koettiin silloin, kun oma rauha puuttui tai siihen kuului väkivaltaa ja tavaroista kiistelyä. Kaulion ja Svennevigin (2009, 13, 24) mukaan suuri ikäero vaikeuttaa sisaruussuhteen syntymistä. Haastatteluissa ilmeni, että jos ikäero sisarusten välillä oli pieni, suhde sisarukseen oli läheisempi. Läheisemmät välit kuitenkin lisäsivät myös väkivallan riskiä.

5.2 Väkivalta nuorten mielestä

Kysyimme nuorilta avoimin kysymyksin, mitä väkivalta heidän mielestään on. Nuorten mielestä väkivalta oli toisen satuttamista henkisesti tai fyysisesti. Haastatteluissa halusimme erottaa henkisen väkivallan käsitteen, koska oletimme sen jäävän fyysisen väkivallan varjoon. Henkiseksi väkivallaksi nuoret määrittivät huutamisen, nälvimisen, mustamaalaamisen, vähättelemisen ja tärkeiden asioiden pois viemisen.

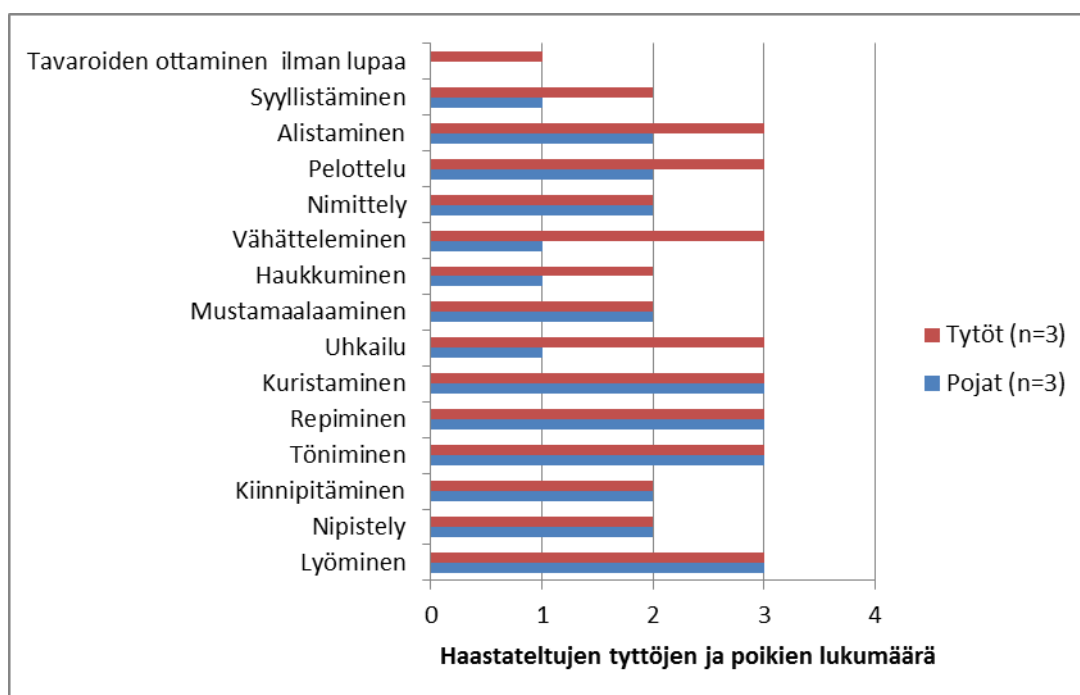
No on, mut en mie nyt oikei tiää, et mitä, no siis niiku, no ei nyt kaikki oo mitä sanoo, jos sanoo toiselle vähä ilkeesti, sellai, no jos sellaset vähä pahemmat on ehkä henkistä väkivaltaa, mut ei nyt sellai jos sanoo, jotai sellast, vähä sellai ei niin pahaa, ni ei se sit oo. Tyttö 17 v. (H2).

Fyysiseksi väkivallaksi kaikki haastateltavat määrittivät lyömisen, hakkaamisen ja kaiken, mikä aiheuttaa kipua toiselle.

Lyömistä, ja sellast, suht fyysistä. Tyttö 17 v (H2)

No et lyö vaik toista ja sitä sattuu, ni sit se on. Tai no jos lyökin, ni se on väkivaltaa. Tyttö 17 v (H3)

Avoimien kysymysten tueksi ja tiedon riittävyden varmistamiseksi nuoret vastasivat kyllä/ei-vastauksin laatimaamme henkisen ja fyysisen väkivallan kysymyslistaan. Kysymyslistassa henkisen väkivallan muotoja olivat vähättely, pelottelu, uhkailu, syyllistäminen, alistaminen, nimittely, tavaroiden ottaminen ilman lupaa, mustamaalaaminen ja haukkuminen. Fyysisen väkivallan muotoja olivat nipistely, lyöminen, kuristaminen, kiinnipitäminen, töniminen ja repiminen. Saamiemme vastausten perusteella teimme kuvion (Kuvio 1), josta ilmenee haastateltujen nuorten käsitykset väkivallan eri muodoista. Listamme pohjautui Ensi- ja turvakotien liitto ry:n kaavioon Nuoret ja väkivalta, jossa on määritelty eri väkivallan muotoja. (ks. Pitkänen 2012.)

Kuvio 1. Haastateltujen tyttöjen ja poikien nuorten käsitykset erilaisista väkivallan muodoista

Kuviosta 1 selviää, että käsitykset henkisestä ja fyysisestä väkivallasta erosivat sukupuolten välillä. Tytöt kokivat henkisen väkivallan enemmän väkivallaksi kuin pojat. Poikien käsitys väkivallasta oli lähinnä fyysistä väkivaltaa. Lyöminen, repiminen, töniminen ja kuristaminen olivat kaikkien haastateltavien mielestä väkivaltaa.

Nuorten vastauksissa ilmeni ristiriitaa avointen kysymysten ja listan välillä. Avoimissa kysymyksissä oli määritelty väkivallaksi kaikki, mikä sattuu, mutta listan mukaan esimerkiksi nipistelyä tämä sama nuori ei kokenut väkivallaksi. Tavaroiden ottamista ilman lupaa piti henkisenä väkivaltana vain yksi haastatelluista tytöistä.

5.3 Sisarusten välinen väkivalta

Nuoret määrittivät sisarusten välisen väkivallan samalla tavalla kuin väkivallan käsitteen. Haastatteluissa ilmeni, että henkisen väkivallan käyttäminen nuorilla oli yleisempää kuin fyysisen väkivallan käyttäminen. Väkivaltatilanteet alkoivat yleensä henkisellä väkivallalla, mutta eivät välttämättä jatkuneet fyysisinä.

...sit mie vähä haukun sitä ja sit se rupee itkemää. Tyttö, 17 v. (H2)

Ensin mä alan aukoa päätäni tai saattaa tulla jotain riitaa tavaroista tai muusta... Sit siinä lähtee pyörät pyörimää, ensi aletaa vittuilemaa ja sitte jossai vaiheessa se sitte kehittyy jokskuu suuremmaks, jos kehittyy. Poika 15 v. (H6)

Sisaruussuhteessa kynnyksikäyttöä fyysistä väkivaltaa oli matalampi kuin muissa tilanteissa. Poliisiammattikorkeakoulun tekemässä raportissa lasten ja nuorten väkivaltakokemuksista ilmenee, että 40 % kuudesluokkalaisten kokemista väkivaltatapauksista on sisaruksen tekemää. (Ellonen ym. 2008, 49.) Eräs nuorista vastasi, että veljesjutussa fyysinen väkivalta on normaalia. Toisen nuoren mielestä se on enemmän poikkeuksellista, jos väkivaltaa ei ole.

No kyl se kieltämättä on aika poikkeuksellista, että jos ei oo sisarusten välistä väkivaltaa. Koska siis, maailmahan on nykyään täynnä väkivaltaa, nii se on melko harvinaista, jos siihe ei törmää. Poika, 15 v. (H6)

Poikien mielestä fyysinen väkivalta on voimakkaampaa ja raaempaa sisarusten välillä kuin kaverisuhteissa. Fyysistä väkivaltaa haastateltavat eivät olleet käyttäneet tai he eivät olleet joutuneet väkivallan kohteeksi muualla kuin sisaruussuhteissa.

Kyll aika kovin pelkäsin ku tota isovelji hakkas mun päätä lattiaa. Poika 15 v. (H6)

Useimmiten riita sisarusten välillä oli alkanut siitä, että toinen sisaruksista ei ollut saanut olla rauhassa tai hänen asioihinsa oli puututtu. Nämä seikat olivat aiheuttaneet ärsyyntymistä, josta sanallinen riita oli alkanut. Sanallinen riita oli muuttunut tappeluksi. Tyttöjen kohdalla fyysinen yhteenotto oli raapimista, läpsimistä ja hiuksista vetämistä. Pojat olivat käyttäneet voimakkaampaa väkivaltaa kuten hakkaamista, kuristamista ja tönimistä.

Se on semmost läpsimistä, tönimistä, ja ainaki meil ni mun siskon kans raapimista ja hiuksist vetämistä ja semmosta. Tyttö 17 v. (H3)

Sitku miut alkaa tympimää, hajoo pää. Sit mie alan aukoo päätä.. Koska jos mie lyön päähän, sit se hakkaa miut.. Tai mie yleensä hakkaan, se vaan kuristaa. Poika 16 v. (H4)

Kaikki haastatellut nuoret kertoivat, että yhteenotot sisarusten välillä päättyivät viimeistään vanhemman väliintuloon. Karkuun juokseminen, itkeminen, poliisilla uhkaaminen ja kyllästyminen olivat myös päättäneet tappeluita.

Mä sitä vähän ärsytin ja se otti vähä kuumaa ja kävi kimppuun ja sitte se oli semmone kunnan parin tunnin mittane nyrkkitappelu huushollissa. Poika 15 v. (H6)

Joo, mie otan vaa kengät kätee ja lähen juoksee. Mut ei se ulko-ovesta pittemälle jaksa tulla. Poika 16 v. (H4)

Mie saatan vaa sanoo, et sie jouvut vankilaa. Poika 16 v. (H4)

5.5 Nuorten saama apu sisarusten välisiin väkivaltatilanteisiin

Haastateltavien nuorten mielestä aiheesta puhuminen ei ollut vaikeaa, mutta se koettiin tarpeettomaksi. Myös tutkimuksista ilmenee, että perheväkivaltaa kokee neet nuoret eivät itse hae ammattiapua vaan aikuisten tulisi tunnistaa avun tarve ja tarjota aktiivisesti apua (Lepistö 2010, 71; Lepistö & Paavilainen 2011, 233). Eräs nuorista kertoi omien virheiden tunnustamisen olevan vaikeaa ja toisen syyttelyn helpompaa.

Kaikki haastateltavamme olivat saaneet apua vanhemmiltaan sisarusten välisissä yhteenotoissa. Yleisimmin asiasta oli keskusteltu äidin kanssa. Vanhempien lisäksi osa nuorista oli kertonut riidoista isovanhemmille, kavereille ja koulukuraattorille. Osa nuorista koki saavansa vertaistukea kertoessaan asiasta kavereille. Kysyessämme nuorilta minkälaista apua he voisivat hakea perheen

ulkopuolelta, melkein kaikki nuorista vastasivat, että vanhempien tuki riittää. Osa nuorista voisi tarvittaessa hakea apua myös poliisilta, kouluterveydenhoitajalta, psykologilta ja terapeutilta.

5.6 Nuorten ohjeita sisarusten välistä väkivaltaa kokeneille

Nuoret ohjeistaisivat sisarusten välistä väkivaltaa kokenutta hankkimaan ammatillista keskusteluapua esimerkiksi nuorten vastaanotolta Sihdistä, kouluterveydenhoitajalta, koulukuraattorilta ja psykiatrilta. Perheen ulkopuolisen avun lisäksi nuoret kehottivat puhumaan asiasta vanhemmille. Oman asenteen tarkastaminen ja yhdessä tekemisen merkitys nousi esille haastatteluissa. Yksi nuorista koki, että paras selviytymiskeino on vastata väkivaltaan väkivallalla.

Ku välil itellää on nii huono päivä, ni sit rupee tappelee et, ei pura sitä sit omii sisaruksii aina. Tyttö, 17 v. (H3)

Mee salille. Hanki voimaa ja hakkaa se. Poika 16 v. (H4)

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyössämme kartoitimme sisarusten välistä väkivaltaa nuorten näkökulmasta. Työssämme haastattelimme kuutta 14–17-vuotiasta nuorta. Tavoitteenamme oli selvittää, mitä nuoret ajattelevat sisarusten välisestä väkivallasta. Opinnäytetyömme tuloksista ilmenee, että haastateltavien nuorten mielestä sisaruus on lähinnä sitä, että asuu samassa perheessä. Väkivallaksi nuoret määrittivät toisen satuttamisen henkisesti tai fyysisesti. Haastatteluissa ilmeni selvästi sukupuolten välinen ero. Poikien mielestä väkivaltaa oli pääasiassa vain fyysinen väkivalta. Tytöt mielsivät poikia enemmän myös henkisen väkivallan väkivallaksi. Poikien käyttämä väkivalta oli lähinnä hakkaamista, kuristamista ja tönimistä. Fyysisissä yhteenotoissa tyttöjen väkivalta ilmeni raapimisena, läpsimisenä ja hiuksista vetämisenä. Opinnäytetyömme tulokset perustuvat kuuden nuoren omakohtaisiin kokemuksiin, joten tuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia sisaruussuhteita.

Opinnäytetyössä haastateltujen nuorten väkivallan käyttämisen kynnys tuntui olevan matalampi sisaruussuhteissa kuin heidän muissa ihmissuhteissaan. Kaikki haastateltavat olivat käyttäneet henkistä tai fyysistä väkivaltaa sisarus-

taan kohtaan tai joutuneet itse sisaruksen käyttämän väkivallan kohteeksi. Tulos ei yllättänyt meitä, sillä aineistoa analysoidessamme huomasimme myös henkilökohtaisten kokemuksemme tukevan nuorten käsityksiä tässä asiassa. Opinnäytetyömme aihe on herättänyt paljon keskustelua myös tuttavapiirissämme. Keskusteluissa on tullut ilmi, että sisarusten välinen väkivalta on hyvin yleistä perheissä. Moni aikuisista on kertonut lapsuudessa koetun sisaruusväkivallan vaikuttaneen merkittävästi heidän koko elämäänsä esimerkiksi heikentämällä heidän itsetuntoaan.

Meitä yllätti tuloksissa poikien fyysisen väkivallan rajuus ja raakuus. Pohdimme myös sitä, kumpi satuttaa enemmän, pään hakkaaminen lattiaan, vai uhkailu ja jatkuva nimittely. Opinnäytetyössämme emme kysyneet suoraan nuorilta väkivaltilanteisiin liittyvistä tunteista. Kertomusten ja esimerkkien perusteella saatoimme tehdä johtopäätöksen, että nuoret kokivat näissä tilanteissa pelon ja turvattomuuden tunteita. Osa nuorista suhtautui asiaan vähättelevästi ja kertoivat naureskellen väkivaltilanteista. Pohdimme, olisiko se ollut keino suojata itseään.

Huolestuttavaa oli, että nuoret pitivät väkivallan käyttöä normaalina käyttäytymisenä sisarusten välillä. Joidenkin mielestä olisi enemmänkin poikkeuksellista, jos väkivaltaa ei olisi. Eri tutkimuksista ilmenee, että perheväkivallasta puhuttaessa usein viitataan vanhempien keskinäiseen väkivaltaan tai vanhempien lapsiinsa kohdistamaan väkivaltaan. Opinnäytetyömme tulosten ja yleisen keskustelun perusteella meistä tuntuu, että sisarusten välinen väkivalta on huomattavasti yleisempää kuin perheväkivaltaa koskevat tutkimukset antavat ymmärtää. Pohdimme sisarusten välistä väkivaltaa ja sen vaikutuksia myös yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Ennaltaehkäisyn ja palvelujen tarjonnan tärkeys korostuvat pidemmällä aikavälillä. Lapset saisivat tarvitsevansa avun oikeana ajankohtana, jolloin välttyään ongelmilta myöhemmin aikuisuudessa.

Pohdimme sitä, kuinka suuri osa perheen sisällä tapahtuvasta ja sisarusten välisestä väkivallasta jää näkymättömäksi. Mietimme myös, pitäisikö sisarusten välinen väkivalta ottaa puheeksi esimerkiksi vanhempainilloissa, jotta näkyvyys lisääntyisi ja nuoret sekä vanhemmat osaisivat tunnistaa väkivallan. Väkivallan eri muotojen tunnistaminen väkivallaksi on tärkeää, ettei väkivaltaista käyttäy-

tymistä pidetä normaalina sisarusten välisenä käyttäytymisenä. Ennakkoletuksistamme huolimatta nuoret eivät kokeneet asiasta puhumista vaikeaksi, vaan he kertoivat avoimesti omista kokemuksistaan. Tärkeä kysymys on, kuinka saamme aikuiset suhtautumaan asiaan yhtä avoimesti ja olemaan hyvinä roolimalleina nuorelle.

Haastattelemamme nuoret eivät kokeneet tarvitsevänsä kodin ulkopuolista apua sisarusten välisiin väkivaltatilanteisiin. Nuorilla oli hyvin tietoa palvelujärjestelmästä ja ammattilaisista, joilta he voivat hakea apua sisarusten välisten väkivaltatilanteiden ratkaisuun. Kavereiden vertaistuki oli monelle nuorelle tärkeää, sillä kavereita näkee usein ja heille on helpompi ehkä puhua kuin aikuisille. Meistä on hienoa, että nuoret ovat tietoisia tarjolla olevista palveluista ja he osaavat myös neuvoa kavereita tarvittaessa. Opinnäytetyöstämme saimme tietoa, jota voimme hyödyntää tulevaisuudessa työssämme ja arkielämässämme. Keskusteluissa lastensuojelun ja perhetyön ammattilaisten kanssa on korostunut ilmiön tutkimisen tarve.

Opinnäytetyömme lisäsi tietouttamme sisarusten välisestä väkivallasta ja sen yleisyydestä. Nuorten kokemusten kuuleminen oli erittäin antoisaa ja mielenkiintoista. Koehaastattelun avulla opimme muuttamaan haastattelutekniikkaamme ja muokkaamaan kysymyksiä enemmän tutkimuskysymyksiä vastaaviksi. Ennen haastatteluja selvitimme, mitä tulee huomioida nuoria haastatellessa. Haastattelun onnistumisen kannalta tärkeiksi tekijöiksi havaitsimme haastattelutilan rauhallisuuden, tunnelman ja tilanneherkkyyden sekä vaitiolovelvollisuuden.

Opinnäytetyötä tehdessämme keskustelimme paljon ihmisten kanssa työmme aiheesta. Keskustelujen myötä kiinnostuimme siitä, miten lapsuudessa koettu sisarusten välinen väkivalta on vaikuttanut aikuisuuteen. Meistä se olisi erittäin hyvä jatkotutkimusaihe. Jatkotutkimusta voisi tehdä myös uusperheiden näkökulmasta ja siitä, onko perheen dynamiikalla vaikutusta lasten käyttäytymiseen tai sisarusten väliseen väkivaltaan. Sisaruutta voisi pohtia myös positiivisesta näkökulmasta, joten voisi olla hyödyllistä tutkia esimerkiksi sisaruuden kantavia voimia.

Lähteet

Ammatillisen tutkimuksen eettiset pelisäännöt. 2007. Virtuaaliammattikorkeakoulu. Ylemmän ammattikorkeakoulun metodifoorumi.
<http://www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464169229/1194413488476/1194413568842.html> Luettu 12.10.2012

Clarkeburn, H. & Mustajoki, A. 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Vastapaino.

Dufva, V. 2001. Mikä lapsella hätänä? Perheväkivalta koulun henkilöstön näkökulmasta. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 25. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Ellonen, N., Kääriäinen, J., Salmi, V. & Sariola, H. 2008. Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 87. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Vastapaino.

Finkelhor, D., Turner, H. & Ormrod, R. 2006. Kid's stuff: The nature and impact of peer and sibling violence on younger and older children. *Child Abuse & Neglect*, Vol. 30. 1401–1421.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1995. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. 2009. Tutki ja Kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.

Huhtalo, P., Kuhanen, J. & Pyykkö, E. 2003. Kotona turvassa – Katkaise väkivallan kierre. Helsinki: SMS-Tuotanto Oy.

Kaulio, P. & Svennevig, H. 2006. Sisaruus – Rakkautta, vihaa ja kateutta. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Krug, E., Dahlberg, L., Mercy, J., Zwi, A. & Lozano, R. 2005. Väkivalta ja terveys maailmassa – WHO:n raportti. Lääkärien sosiaalinen vastuu ry & Terveyden edistämisen keskus ry, Jyväskylä.
http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/full_fi.pdf
Luettu 18.4.2013

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kääriäinen, J., Ellonen, N., Peutere, L. & Sariola, H. 2010. Lapset ja nuoret väkivallan uhreina: maahanmuuttajien ja kansasuomalaisten vertailua. *Yhteiskuntapolitiikka* 75 (2), 159–176.

Lapsityö. Ensi- ja turvakotien liitto ry. Työmuodot. Turvakodit ja muu perheväkivaltatyö. <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/vakivaltatyo/lapsityo> Luettu 13.10.2012.

Latvala, E & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim). Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY, 21–43.

Lepistö, S. 2010. Nuorten kokema perheväkivalta. Malli hyvinvoinnista ja selviytymisestä. Acta Universitatis Tamperensis 1552. Tampere: Tampere University Press.

Lepistö, S. & Paavilainen, E. 2011. Tyttöjen ja poikien selviytyminen perheväkivallasta. Janus Vol 19 (3), 221–237.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 3. painos. Metodologia-sarja. Jyväskylä: International Methelp.

Nietola, V. 2011. Väkivaltatyö asiantuntijayhteistyönä. Turun yliopisto. Sosiaalityön erikoistumiskoulutus. Licensiaatin tutkimus. <http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=bf3e2484-5304-445e-bddd-7874e9da4b66> Luettu 18.4.2013

Nurmi, J-E., Ahonen T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. ja Ruoppila I. 2010. Ihmisen psykologinen kehitys. 1.-4. painos. Helsinki: WSOY.

Paavilainen, E. & Pösö, T. 2003. Lasten kokema perheväkivalta käsitteinä ja ilmiöinä. Teoksessa Paavilainen, E. & Pösö, T. (toim.) Lapset, perhe ja väkivaltatyö. Porvoo: WSOY, 13–42.

Parker, J. & Stimpson, J. 2004. Sisaruussuhteet – kilpailua ja rakkautta. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Pitkänen, M. Lapsi väkivallan varjossa. Sosiaaliportti. <http://www.sosiaaliportti.fi/File/227a9fd9-591f-469d-b9d5-ed1704fbcfed/Lapsi+v%C3%A4kivallan+varjossa+Mia+Pitk%C3%A4nen+06062012.pdf> Luettu 22.4.2013

Pitkänen, M. 2012. Luentosarja Sisarusten välinen väkivalta. Ammattilaisten fokusryhmähaastattelu. Kevät 2012. Ensi- ja turvakotien liitto ry.

Poliisitoiminnan yhteydessä kohdattava perheväkivalta. Poliisiosaston julkaisu. 6/2001. Sisäasiainministeriö. [http://www.poliisi.fi/intermin/biblio.nsf/3DAFA0502810FED9C2256B58004C9775/\\$file/perhe.pdf](http://www.poliisi.fi/intermin/biblio.nsf/3DAFA0502810FED9C2256B58004C9775/$file/perhe.pdf) Luettu 18.4.2013

Turvaverkko-hanke. Ensi- ja turvakotien liitto ry. Työmuodot. Turvakodit ja muu perheväkivaltatyö.

<http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/vakivaltatyo/turvaverkko-hanke>
Luettu 13.10.2012

WHO. World Health Organization. 2013. Violence. Health Topics.
<http://www.who.int/topics/violence/en/> Luettu 13.10.2012

Liitteet

Teemahaastattelurunko
Suostumuslomake

Teemahaastattelurunko

Tausta:

1. Ikä, sukupuoli, perhe

Sisaruussuhteesta:

1. Monta sisarusta sinulla on, siskoja ja veljiä?
2. Mitä sisaruus mielestäsi on?
3. Millainen sisaruussuhde sinulla on?
4. Mikä on parasta sisaruussuhteessasi?

Väkivallasta:

1. Mitä on väkivalta nuoren mielestä? (esimerkkikertomuksia)
2. Mitä on väkivalta sisaruussuhteessa? (esimerkkikertomuksia)
3. Riiteletkö koskaan sisaresi / veljesi kanssa?
4. Millaisia riitoja teillä on (miten riitelette, mitä tapahtuu riidellessä)?
5. Keitä paikalla?
6. Kuinka usein tätä tapahtuu?
7. Käytätkö väkivaltaa riidellessä? (esimerkkejä)
8. Minkälaisissa tilanteissa?
9. Todistaja vai itse kohteena?
10. Käyttääkö sisaresi väkivaltaa? (esimerkkejä)
11. Miltä se sinusta tuntuu, mikä on ollut pahinta?
12. Mikä mielestäsi on henkistä väkivaltaa?
13. Minkälaisissa tilanteissa henkinen väkivalta ilmenee?
14. Onko väkivallan käyttäminen sinusta normaalia?
15. Mikä voisi olla väkivaltaisen käyttäytymisen vaihtoehto?
16. Mikä muu on mielestäsi väkivaltaa?
  - lyöminen?
  - nipistely?
  - uhkailu?
  - mustamaalaaminen?
  - kiinnipitäminen?
  - haukkuminen?
  - tavaroiden ottaminen ilman lupaa?
  - töniminen?
  - vähätteleminen?
  - repiminen?
  - nimittely?
  - pelottelu?
  - alistaminen?
  - syylistäminen?
  - kuristaminen?

Selviytymiskeinoista:

1. Oletko pyytänyt tai hakenut apua?
2. Oletko kertonut jollekin, kenelle (perhe/ulkopuoliset) ja miten hän reagoi?
3. Mikä sai kertomaan juuri hänelle?
4. Saitko apua tai tukea?
5. Miksi et ole kertonut, miten luulisit ihmisten reagoivan, jos asia tulisi ilmi?
6. Haluaisitko kertoa jollekin?
7. Mikä tekee puhumisesta vaikeaa?
8. Kuinka sinä voisit toimia, että väkivalta loppuisi?
9. Kuinka neuvoisit sisarusten välisestä väkivaltaa kokenutta?

Sosiaali- ja terveysala

**Kirjallinen suostumus Väkivalta sisaruussuhteissa – Ihana, kamala sisaruus-
opinnäytetyöhön osallistumisesta**

Me Saimaan ammattikorkeakoulun sosiaalialan 3. vuoden opiskelijat Essi Hannola, Heini Honkanen ja Sari Korhonen teemme opinnäytetyötä sisarusten välisestä väkival-
lasta. Opinnäytetyössämme haluamme tutkia millaisia käsityksiä, näkemyksiä ja koke-
muksia nuorilla on sisaruussuhteista ja siinä tapahtuvasta väkivallasta. Lisäksi halu-
amme selvittää, millaista tukea nuoret ovat saaneet väkivaltilanteisiin tai mistä he
voisivat tarvittaessa hakea apua.

Opinnäytetyössämme haastattelemme 14 – 18 -vuotiaita tavallisia nuoria, joilla on yksi
tai useampi sisarus. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Haastattelun
teemme teemahaastatteluna, jossa teemme nuorelle joitakin aiheeseen ohjaavia ky-
symyksiä. Nuori voi vastata kysymyksiin kertomalla omista kokemuksistaan tai näke-
myksistään ilmiöstä. Haastattelun arvioitu kesto on noin 1 tunti. Haastateltava voi kes-
keyttää tutkimukseen osallistumisen missä vaiheessa tahansa. Tällöin myös häntä
koskeva aineisto poistetaan tutkimusmateriaalista.

Tutkimus perustuu luottamuksellisuuteen. Nauhoitamme haastattelut nuoren suostu-
muksella. Haastattelut kirjoitamme puhtaaksi. Haastateltavien anonymiteetti säilytetään
koko tutkimuksen ajan, eikä haastattelumateriaalia käsittele kukaan ulkopuolinen.
Opinnäytetyömme raportissa käytämme suoria lainauksia haastateltavien kertomuksis-
ta, siten kirjoitettuna, ettei haastateltavaa voida tunnistaa tekstistä. Tutkimusaineiston
analysoinnin jälkeen nauhoitteet ja muu haastattelumateriaali hävitetään.

Pyydämme kirjalliset suostumukset haastatteluihin nuorelta sekä alaikäisen nuoren
huoltajalta. Haastateltava tai hänen huoltajansa voi ottaa tarvittaessa yhteyttä Essi
Hannolaan, Heini Honkaseen tai Sari Korhoseen tutkimuksen tiimoilta.

Tätä suostumuslomaketta on tehty kolme samankaltaista kappaletta, joista yksi jää
haastateltavalle, toinen alaikäisen nuoren huoltajalle ja kolmas tutkimuksen tekijöille
Essi Hannolalle, Heini Honkaselle ja Sari Korhoselle.

_____ / _____ 2013
Paikka Aika

Tutkimukseen osallistujan allekirjoitus ja nimen selvennys

Tutkimukseen osallistujan huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys

---

Tutkimuksen tekijät ja nimenselvennykset